

Riksbanksstudie

**Vägen framåt för clearing
och avveckling av massbetal-
ningar i svenska kronor**

NR 2 2024, 20 november

Förord

Riksbanken har en central roll på den svenska marknaden för digitala massbetalningar: Dels genom att tillhandhålla avvecklingssystemet RIX, dels genom att se till att svenska betalningar kan genomföras och att det finansiella systemet är effektivt och stabilt.¹ De senaste åren har dock infrastrukturen för clearing inte hängtt med i utvecklingen av nya standarder, lagkrav och andra förändringar som pågår på den svenska massbetalningsmarknaden. Riksbanken ser därför att infrastrukturen för clearing och avveckling av massbetalningar behöver moderniseras, på ett sätt som möter dessa förändringar och framtidens behov. Det är avgörande för att betalinfrastrukturen i svenska kronor ska vara fortsatt stabil och effektiv i framtiden. En modern infrastruktur är också en förutsättning för att skapa innovationskraft på den svenska betalningsmarknaden.

Mot denna bakgrund bjöd Riksbanken in aktörer som är verksamma i infrastrukturen för den svenska massbetalningsmarknaden till ett rundabordsamtal i februari 2024. Syftet med samtalet var att tillsammans med aktörerna diskutera befintliga utmaningar och möjligheter. Denna Riksbanksstudie presenterar vår syn på den framtida inriktningen för infrastrukturen för clearing och avveckling av massbetalningar i svenska kronor de närmaste fem åren. Vägen framåt kan sammanfattas så här:

- Staten och privata aktörer har ett delat ansvar för betalningsinfrastrukturen.
- Infrastrukturen ska följa internationella standarder.
- Infrastrukturen ska kunna hantera massbetalningar vid alla tidpunkter.
- Infrastrukturen ska kunna ta emot nya aktörer.
- Massbetalningar, även kortbetalningar, ska avvecklas i centralbankspengar.
- Infrastrukturen ska vara motståndskraftig.

Aktörerna på den svenska massbetalningsmarknaden behöver nu säkerställa att förändringsarbetet går framåt. Även om moderniseringen i sig kan vara komplicerad och tidskrävande är den nödvändig för att svenska massbetalningar ska vara fortsatt säkra, tillgängliga och effektiva. Ändrade marknadsbehov är också en viktig drivkraft för utveckling. En välfungerande infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar är nödvändig för att snabbt kunna möta de ändrade förutsättningarna. Riksbanken anser fortsatt att en lösning där andra aktörer än Riksbanken ansvarar för clearing av massbetalningar är lämplig. I det fall som marknadsaktörer inte lyckas med sin uppgift, kan det bli aktuellt för staten, inklusive Riksbanken, att ta ett större ansvar för styrning av utvecklingen av massbetalningsinfrastrukturen i Sverige.

Riksbankens direktion

¹ Studien omfattar inte infrastrukturen för kontanthantering.

Innehållsförteckning

Inledning	7
1 Dagens svenska infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar	9
1.1 Det finns olika typer av betalningar	9
1.2 Clearing av massbetalningar	10
1.3 Riksbanken avvecklar massbetalningar	13
2 Clearing och avveckling i förändring	16
2.1 Ny standard för betalningsmeddelanden	16
2.2 Fler omedelbara betalningar	18
2.3 Inträdet av nya aktörer	20
2.4 Cyberhot och civil beredskap för betalningar	20
2.5 Penningtvätt och bedrägerier	21
3 Vägen framåt för clearing och avveckling av massbetalningar i svenska kronor	23
3.1 Staten och privata aktörer har ett delat ansvar för betalningsinfrastrukturen	23
3.2 Infrastrukturen ska följa internationella standarder	24
3.3 Infrastrukturen ska kunna hantera massbetalningar vid alla tidpunkter	24
3.4 Infrastrukturen ska kunna ta emot nya aktörer	25
3.5 Massbetalningar, även kortbetalningar, ska avvecklas i centralbankspengar	26
3.6 Infrastrukturen ska vara motståndskraftig	26
4 Avslutande ord	28

Riksbankstudier

Riksbanksstudier innehåller artiklar med kvalificerade analyser och utredningar i relevanta frågor. Syftet är att bidra med kunskap och förståelse för frågeställningar som är aktuella för Riksbanken. Riksbanksstudier är tjänstemannapublikationer. Publikationen godkänns av berörd avdelningschef.

Sammanfattning

Det pågår stora förändringar på den svenska massbetalningsmarknaden, som medför ändrade förutsättningar för hur clearing och avveckling av massbetalningar ska gå till i framtiden. Massbetalningar är betalningar av lägre belopp, och det är ett samlingsnamn för betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter. I denna Riksbanksstudie diskuterar vi hur dessa förändringar påverkar infrastrukturen, och presenterar Riksbankens syn på utvecklingen de kommande fem åren för clearing och avveckling av massbetalningar i Sverige.

En betydande förändring är den globala övergången till en ny standard för betalningsmeddelanden, ISO 20022. De aktörer som är verksamma på den svenska massbetalningsmarknaden behöver anpassa sina system och processer för betalningar, utifrån den nya standarden för betalningsmeddelanden och vad som gäller internationellt. Utvecklingen går också mot att framtidens infrastruktur för massbetalningar förväntas hantera fler omedelbara betalningar. I Sverige utgör redan omedelbara betalningar via Swish en stor andel av alla massbetalningar, men i framtiden kan även fler betalningar komma att avvecklas omedelbart. Det gäller både svenska som utländska betalningar. Det är därför viktigt att framtidens infrastruktur säkerställer effektivitet och säkerhet för betalningar, såväl inom Sverige som till och från Sverige.

Ny EU-reglering öppnar upp dörrarna till betalningsinfrastrukturen för fler aktörer än de som idag är deltagare i infrastrukturen. Detta innebär exempelvis att betalningsinstitut och e-pengainstitut kommer att få möjlighet att ansöka om deltagande i avvecklingssystem, vilket ställer krav på att infrastrukturen är redo för att kunna bredda sin deltagarkrets.² Ytterligare en förändring som lyfts i denna studie berör det kraftigt försämrade säkerhetspolitiska läget. Risken för cyberangrepp mot betalningssystemet har ökat väsentligt under senare år, vilket innebär ett nytt läge för hela den finansiella infrastrukturen i Sverige. Även förekomsten av bedrägerier och penningtvätt är ett växande samhällsproblem, som påverkar betalningsinfrastrukturen.

Riksbanken har ett uppdrag att verka för att det finansiella systemet ska vara stabilt och effektivt, och att allmänheten ska kunna göra betalningar i Sverige. I detta uppdrag ingår det att se till att det finns säkra och effektiva system för att genomföra massbetalningar. Det ingår även att ansvara för att betalningar fungerar under fredstida kriser och vid höjd beredskap. Riksbanken formulerar härmed sin syn på den framtida utvecklingen för infrastrukturen för clearing och avveckling av massbetalningar. Detta inom ramen för sitt uppdrag som gäller betalningar, finansiell stabilitet och civil beredskap. Riksbankens syn presenteras i mer detalj i denna Riksbanksstudie, men kan sammanfattas med följande övergripande budskap.

Staten och privata aktörer har ett delat ansvar för betalningsinfrastrukturen. Staten och privata aktörer har ett gemensamt ansvar för att utveckla, förvalta och underhålla den svenska betalningsinfrastrukturen. Det här ansvaret kommer de även att ha i framtiden. Ansvaret för att utveckla framtidens infrastruktur för clearing vilar på

² Betalningsinstitut och e-pengainstitut är aktörer på den svenska betalningsmarknaden, som har tillstånd av Finansinspektionen att tillhandahålla betaltjänster.

marknadens aktörer. I det fall som marknadens aktörer inte lyckas med sin uppgift, kan det bli aktuellt för staten, inklusive Riksbanken, att ta ett större ansvar för att styra utvecklingen av massbetalningsinfrastrukturen i Sverige. Riksbanken fortsätter ansvara för en säker och effektiv avveckling av massbetalningar i centralbankspengar.

Infrastrukturen ska följa internationella standarder. Clearingbolag, banker och avvecklingssystem behöver följa det regelverk som Nordic Payments Council (NPC) tagit fram för massbetalningar i nordiska valutor. I och med att ISO 20022 används internationellt öppnar det för snabbare och effektivare hantering av betalningar mellan olika länder och valutor. Användandet av NPC regelverket och ISO 20022 är viktigt för att svenska massbetalningar ska se ut och fungera likt europeiska betalningar. Standardisering leder till bättre förutsättningar för ökad innovation, konkurrens och effektivitet när massbetalningar genomförs.

Infrastrukturen ska kunna hantera betalningar vid alla tidpunkter. Framtidens infrastruktur för massbetalningar ska kunna hantera betalningar vid dygnets alla tidpunkter. Det ska i samband med registrering av betalningar vara möjligt för betalaren att välja mellan olika tidsintervall, för när betalningen ska vara mottagaren tillhanda. Massbetalningar ska kunna avvecklas vid en bestämd tidpunkt eller omedelbart, även om betalningar först behöver sammanställas genom clearing innan de avvecklas.

Infrastrukturen ska kunna ta emot nya aktörer. Enligt ny lagstiftning från EU ska även betalningsinstitut och e-pengainstitut i framtiden få tillgång till clearing- och avvecklingssystem.³ Infrastruktursystemen behöver därför skapa förutsättningar för att kunna ta emot nya aktörer på ett säkert och effektivt sätt. En positiv effekt av att det kommer nya aktörer är att innovationskraften på den svenska betalningsmarknaden främjas. Samtidigt behöver nya aktörer leva upp till krav som är nödvändiga att ställa för att upprätthålla finansiell stabilitet, exempelvis motståndskraft mot cyberangrepp.

Massbetalningar, även kortbetalningar, ska avvecklas i centralbankspengar. Kortbetalningar avvecklas i affärsbankspengar, trots att de utgör en övervägande del av massbetalningar i svenska kronor. Att avveckla i affärsbankspengar är mer riskfyllt än att avveckla i centralbankspengar, eftersom en utebliven betalning från en part kan drabba flera aktörer och leda till uteblivna betalningar. Detta kan undvikas om kortbetalningar återgår till att avvecklas i centralbankspengar, likt majoriteten av övriga massbetalningar.⁴

Infrastrukturen ska vara motståndskraftig. Fungerande betalningar är nödvändiga för att samhället ska fungera. Givet rådande världsläge finns det mycket goda skäl att i högre utsträckning än tidigare fokusera på motståndskraften i betalningsinfrastrukturen. Den behöver fungera såväl under fredstida krissituationer som vid höjd beredskap. Samtidigt har förekomsten av penningtvätt och bedrägerier i betalningssystem-

³ Förordning (EU 2024/886) om omedelbara betalningar i euro.

⁴ Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) säger att ett system eller företag som genomför avveckling av betalningar ska göra det i centralbankspengar, när det är möjligt. Kortbetalningar avvecklades fram till 2018 i centralbankspengar hos Riksbanken.

met blivit ett allt större problem. Systemen behöver därför ha ett starkt skydd mot cyberangrepp, penningtvätt och bedrägerier samt ha en god förmåga att hantera de risker som följer av utkontraktering till tredjepartsleverantör.

Inledning

Författare: Anna Ohlsson Brozek, Claire Ingram Bogusz, Johan Schmalholz och Mika Lindgren, verk-samma vid Riksbankens avdelning för finansiell stabilitet och Riksbankens avdelning för betalningar⁵

Denna Riksbanksstudie handlar om de förändringar som dagens infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar står inför, och som den nya betalningsinfrastrukturen behöver förhålla sig till de närmaste fem åren. Begreppet massbetalningar täcker in betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter med hjälp av olika sorters betalningsinstrument, exempelvis kontoinsättning, autogiro, kort och Swish.⁶ Massbetalningar kan dels avse betalningar inom ett land men även gränsöver-skridande betalningar där betalare och betalningsmottagare befinner sig i olika län-der. I denna Riksbanksstudie fokuserar vi huvudsakligen på clearing och avveckling av massbetalningar i Sverige.

Standardisering och reglering, samt en snabb teknikutveckling, har lett till stora för-ändringar på betalningsmarknaden globalt. Den internationella utvecklingen tyder också på en fortsatt hög förändringstakt. Tydliga trender är att omedelbara betal-ningar i allt högre grad ersätter långsammare alternativ, och att teknik används där finansiell information lagras decentraliserat och registerförs i så kallade blockkedjor.⁷ Även kryptotillgångar och teknik för att representera tillgångar i form av ”tokens” är under framväxt.⁸ Både nya teknologier och allt snabbare betalningar kan på sikt ge upphov till en strukturell omvandling av det svenska massbetalningssystemet och in-nebära att nya aktörer och roller etableras i infrastrukturen för massbetalningar. Riks-banken följer och deltar i utvecklingen på betalningsmarknaden. Detta bland annat genom att utreda möjligheten att bredda tillgången till digitala centralbankspengar⁹, att göra det möjligt för betalningsinstitut och e-pengainstitut att delta i Riksbankens avvecklingssystem RIX och genom att anpassa RIX till den internationella standarden ISO 20022. Dagens infrastruktur står dock inför mer omedelbara utmaningar, varför denna studie avgränsas till de utmaningar och möjligheter som massbetalningsmark-naden i Sverige står inför idag.

En förändring som just nu påverkar massbetalningar och infrastrukturen för clearing- och avveckling är att aktörerna i betalningsinfrastrukturen; banker, betalningsinstitut, clearingbolag och avvecklingssystem, behöver anpassa sina system och tjänster till en nordisk version standarden för massbetalningar (ISO 20022). Den nya standarden för-valtas av Nordic Payments Council (NPC) och utgår från den europeiska versionen av ISO 20022 för betalningar i euro (Single Euro Payment Area – SEPA), som förvaltas av European Payments Council (EPC). Standardisering underlättar betalningar mellan

⁵ Författarna vill tacka Johanna Stenkula von Rosen, Mats Wallinder, Christina Wejshammar och Olof Sandstedt för hjälp under arbetet med denna text.

⁶ Den svenska massbetalningsmarknaden, Riksbanksstudie, 2013, Sveriges riksbank.

⁷ Så kallade ”Distributed Ledger Technologies” (DLT).

⁸ Visa, till exempel, argumenterar att tokenisering kommer förändra massbetalningar <https://visa-commercial-solutions.visa.com/knowledge-hub/tokenization-a-deep-dive>

⁹ Både för privatpersoner (retail Central Bank Currencies) men även för avveckling (wholesale Central Bank Digital Currencies)

Sverige och andra länder i EU, vilket innebär att olika aktörer på den svenska betalmarknaden får samma förutsättningar som aktörer i EU att ta del av gränsöverskridande betalningsmarknader.

Den svenska infrastrukturen för massbetalningar kännetecknas av låg konkurrens, där ett fåtal banker äger det clearingbolag som idag tillhandahåller infrastrukturen för clearing till flertalet svenska och internationella deltagare. Ny lagstiftning kräver dock att fler typer av aktörer ska kunna ansöka om att delta direkt i massbetalningssystemet på likalydande villkor som bankerna gör idag. Den befintliga infrastrukturen har länge spelat en viktig roll för att betalningar ska fungera i Sverige, och har möjliggjort en god utveckling fram till nu. De senaste åren har dock utvecklingen av infrastrukturen för clearing av massbetalningar gått långsamt.

Infrastrukturen för massbetalningar ställs inför nya utmaningar i och med det försämrade säkerhetsläget och krav på ökad motståndskraft. Reglering, standardisering och teknikutveckling innebär att infrastrukturen för clearing och avveckling behöver utvecklas för framtiden. Riksbanken uppdaterar sitt betalningssystem RIX, för att avvecklingen ska möta framtidens behov. Den privatägda infrastrukturen för clearing är central för att digitala betalningar ska fungera i Sverige. Samtidigt behöver den moderniseras för att möta de ändrade förutsättningarna och tillgodose framtida behov.

Riksbanken har ansvarat för en säker och effektiv avveckling av olika typer av massbetalningar i centralbankspengar. Riksbanken har även ett lagstadgat ansvar för att det svenska finansiella systemet ska vara stabilt och effektivt och att allmänheten ska kunna genomföra betalningar i fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Ansvaret omfattar också att säkerställa robusta och säkra infrastruktursystem för att betalningar ska fungera i Sverige.

I denna studie beskriver vi vanliga sätt att göra massbetalningar på, hur den nuvarande modellen för clearing och avveckling av svenska massbetalningar ser ut samt Riksbankens roll i detta sammanhang. Därefter ger vi en beskrivning av de pågående förändringar som just nu sker på den svenska massbetalningsmarknaden, för att sedan diskutera vad dessa innebär för framtidens infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar i Sverige.

1 Dagens svenska infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar

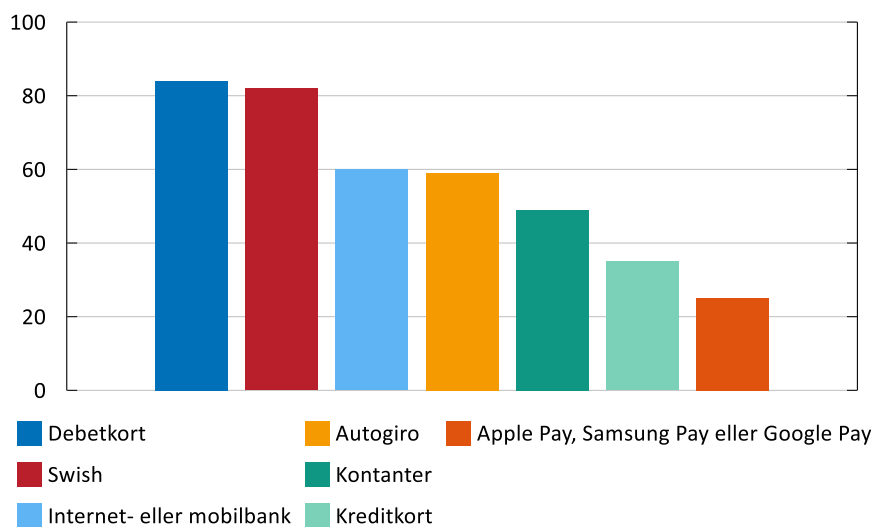
Nedan följer en beskrivning av hur den svenska marknaden för clearing och avveckling fungerar.

1.1 Det finns olika typer av betalningar

Man brukar skilja på betalningar av större belopp mellan finansiella institut och betalningar av relativt små belopp så som köp i butik, fakturabetalningar och överföringar mellan privatpersoner och företag. Det senare brukar kallas för massbetalningar. Även omedelbara betalningar, som Swishbetalningar, är massbetalningar. Diagram 1 visar vanliga betelsätt för massbetalningar som görs i Sverige.

Diagram 1. Vanliga betelsätt för massbetalningar i Sverige

Procent

Anm. Andel som svarade att de använt något av betelsätten under de senaste 30 dagarna. Svarande i enkäten kan ha svarat att de använt fler än ett betelsätt under perioden. Avser år 2023. Källa: Riksbanken.

Svenskar gör massbetalningar på en mängd olika sätt. De allra flesta i Sverige betalar med kort eller Swish, även om ApplePay och liknande tjänster blir allt vanligare, se Diagram 1.¹⁰ Nya betelsätt växer också fram till följd av digitalisering och teknisk innovation på betalmarknaden. Alla betalningar som inte är kontanta innebär att pengar

¹⁰ Se även Riksbankens *Betalningsrapport 2024* som redogör för det svenska folkets betalningsvanor och hur dessa har förändrats över tid.

överförs mellan konton i någon form. För att pengar ska kunna byta ägare på ett säkert sätt, så behövs det en bakomliggande infrastruktur för clearing och avveckling.¹¹ Idag är det banker och kreditmarknadsbolag som erbjuder massbetalningar till sina kunder och därmed använder infrastrukturen för massbetalningar.¹²

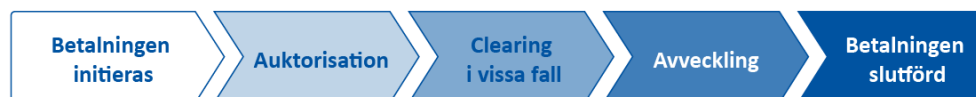
Begreppet massbetalningar täcker in betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter med hjälp av olika sorters betalningsinstrument, exempelvis kontoinsättning, autogiro, kort och Swish. Massbetalningar kan dels avse betalningar inom ett land, men det kan även avse gränsöverskridande betalningar där betalare och betalningsmottagare befinner sig i olika länder. I denna Riksbanksstudie fokuserar vi på clearing och avveckling av massbetalningar i Sverige, och inte på den svenska massbetalningsmarknaden i sin helhet.

1.2 Clearing av massbetalningar

Dagens clearing av svenska massbetalningar

Clearingen är det andra steget i betalningsprocessen, och det som sker efter att en betalning godkänts av betalarens bank. Clearing innebär att ett clearingbolag sammanställer och aggregerar ihop ett antal inkomna betalningar, som har mottagare i samma bank. Betalarens bank kan också sortera och sammanställa betalningar, dvs. göra clearingen innan betalningarna skickas vidare till clearingbolaget.

Figur 1. Betalningsprocessen

Clearingbolagets roll är att agera mellanhand mellan bankerna och förmedla betalningar genom att sammanställa information till bankerna om hur stora överföringar som ska göras, och till vilket konto. I praktiken slår clearingbolaget ihop ett stort antal massbetalningar, genom att räkna ihop dem och sortera till rätt mottagarbank. Clearing kan också inkludera kontroll av uppgifter i betalningsinformationen, till exempel att bankuppgifter stämmer. Dessa sammanslagna betalningar kallas för batchbetalningar. Clearingbolaget skickar sedan batchbetalningarna vidare till centralbankens avvecklingssystem för avveckling, vilket är det sista steget i betalningsprocessen.¹³ Clearingen underlättar hanteringen av massbetalningar inför avveckling. Omedelbara betalningar clearas inte, utan avvecklas omedelbart och styckvis hos centralbanken.¹⁴

¹¹ I denna studie beskrivs endast clearing och avveckling, vilket följer först efter att en betalning initierats och auktoriserats. Se Riksbankens publikation *Den svenska finansmarknaden 2024* för en beskrivning av samtliga steg som en betalning genomgår.

¹² Banker eller andra typer av institut som erbjuder betaltjänster kan även benämnas som betaltjänstleverantörer.

¹³ I Sverige är avvecklingssystemet Riksbankens system RIX-RTGS. RTGS är en förkortning för "Real Time Gross Settlement".

¹⁴ Se avsnitt 1.3 för en beskrivning om hur avveckling av betalningar i RIX-INST går till.

Historiskt har den svenska processen för clearing inneburit att ett stort ansvar för att hantera massbetalningar vilar på clearingbolaget. I Sverige är det clearingbolaget Bankgirot som strukturerar och sorterar bankernas betalningar, genom att erbjuda tjänster för clearing till bankerna. De svenska bankerna har även använt Bankgirot för redovisningstjänster och återrapportering till bankernas kunder (dvs. betalarna och betalningsmottagarna) när de hanterar massbetalningar.

Clearingbolagets funktion kan variera

I andra länder har clearingbolagen mindre omfattande erbjudande av tjänster, utöver uppgiften att tillhandahålla clearing och skicka in massbetalningar för avveckling för sina deltagarbankers räkning. Till exempel är det vanligare i utlandet att bankerna själva sorterar och strukturerar upp sina betalningsuppdrag istället för att clearingbolaget gör detta. På så vis har flera europeiska clearingbolag färre tjänster. Deras tjänster är begränsade till att erbjuda deltagarna att skicka in färdigsorterade batchbetalningar till clearingbolaget för avveckling i det nationella avvecklingssystemet, oftast till centralbanken. På så vis kan avvecklingen både ske på utsatta tider och direkt när betalningarna kommer in till clearingbolaget, eftersom clearingbolaget kan skicka betalningarna direkt till avvecklingssystemet. Clearingbolag kan även erbjuda betal- och redovisningsprodukter till bankernas kunder.¹⁵ Själva sättet som clearinggenomförs på kan också variera. Detta kan du läsa mer om nedan i FAKTA – Olika sätt för clearing och avveckling.

Clearing är av särskild betydelse för vissa typer av massbetalningar

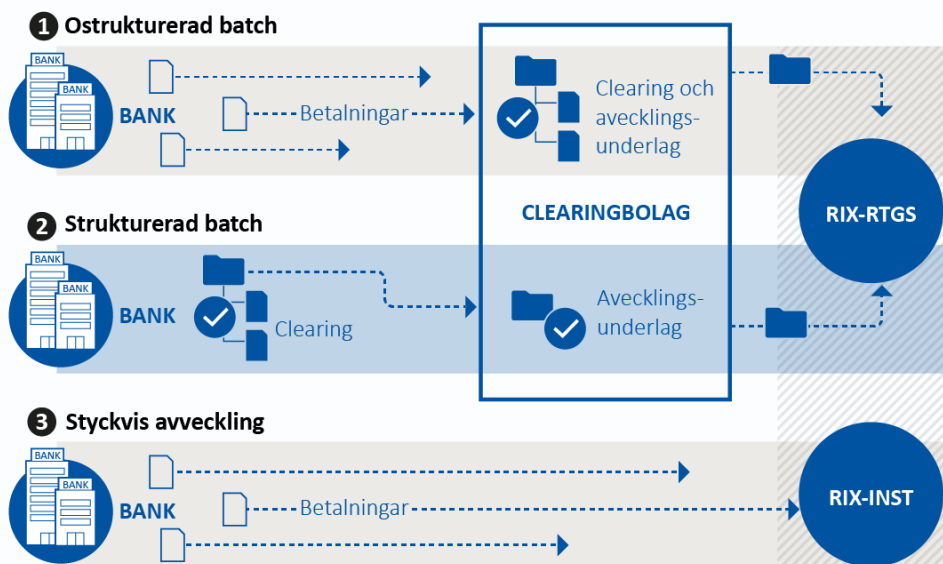
Löner och statliga utbetalningar, exempelvis pensioner och studiestöd, är betalningar som ska finnas på mottagarens konto vid en särskild tidpunkt. Denna funktion kan inte tillgodoses genom omedelbara betalningar idag, därför är batchbetalningar med hjälp av clearing ett lämpligare sätt att hantera sådana betalningar. Både betalaren och banken behöver kunna förutse och planera tillgången till likviditet för att kunna genomföra avveckling. Även det talar för att vissa massbetalningar är bättre lämpade för att clearas och avvecklas som batchbetalningar. Mottagaren av betalningarna behöver både information om betalningarna och tillgång till det belopp som tagits emot. Det vill säga med clearing kan både betalaren, mottagaren och banken planera sina respektive behov av likviditet. För betalaren, till exempel ett företag, är det viktigt att veta när en faktura ska betalas. För mottagaren av fakturan kan det också vara avgörande att veta när betalningen kommer in på kontot. Privatpersoner behöver också känna sig trygga med att lönen, pensionen eller sjukförsäkringen betalas ut på angiven dag. För deltagare i RIX är det av betydelse att veta hur stora belopp som behövs för att det ska gå att flytta pengar mellan konton i RIX-systemet, och när dessa belopp behöver vara på plats. Vid stora volymer av omedelbar avveckling kan bankernas behov av likviditet behöva öka snabbt, och i värsta fall kan de leda till tillfälliga likviditetsproblem för dem.

¹⁵ Till exempel har Bankgirot tidigare erbjudit betal- och redovisningsprodukter via bankerna till företagskunder.

FAKTA – Olika sätt för clearing av massbetalningar

Figur 2 visar tre olika sätt att cleara massbetalningar. De sätt som är vanligast i Sverige är enkelt uttryckt ostrukturerad batch och styckvis avveckling av massbetalningar.

Figur 2. Olika typer av clearing och avveckling

1. *Ostrukturerad batch* innebär att bankerna skickar in flera filer med betalningar som behöver sorteras efter mottagarbank av clearingbolaget. Clearingbolaget gör själva clearingen, genom att slå ihop flera sorterade ostrukturerade batchar för att sedan skicka ett avecklingsunderlag vidare till Riksbanken för avveckling. Det är på detta sätt som Bankgirot historiskt har genomfört, och idag genomför, clearing åt de svenska bankerna.
2. *Strukturerad batch* innebär att bankerna själva genomför clearingen och sedan skickar sorterade betalningar efter mottagarbank till clearingbolaget i en batch. Clearingbolagets uppgift är sedan att skapa och skicka ett avecklingsunderlag för omedelbar eller tidsbestämd avveckling till centralbanken för avveckling, och skicka information om massbetalningarna vidare till mottagarbankerna. Strukturerad batch kan vara ett sätt att göra clearingen mer effektiv i framtiden.
3. *Styckvis avveckling* betyder att massbetalningen inte clearas, utan att den istället skickas direkt till avveckling och sen vidare till mottagaren. Alla betalningar behandlas en och en. Det är på detta vis som Swishbetalningar avvecklas.

Breddat begrepp för clearingverksamhet

Utvecklingen på betalningsmarknaden har resulterat i att fler aktörer än clearingbolag fått en betydande roll för när det gäller att hantera massbetalningar. Detta har medfört att definitionen av clearingverksamhet ändrats. Den nya definitionen innebär en breddning av vad som ingår i clearingverksamhet, som nu omfattar hela betalningskedjan.¹⁶ Det innebär exempelvis att Getswish AB:s verksamhet numera definieras som clearingverksamhet. Även ett framtida avvecklingssystem och andra betalningssystem skulle kunna komma att ingå i begreppet clearingverksamhet.

1.3 Riksbanken avvecklar massbetalningar

Riksbanken tillhandahåller två tjänster för avveckling av massbetalningar

För att en digital betalning ska vara slutgiltig behöver den avvecklas, vilket är det sista steget i betalningsprocessen, se Figur 1. I Sverige är det Riksbanken, liksom centralbanker i andra länder, som tillhandahåller ett centralt betalningssystem som banker och andra finansiella institut använder för att göra betalningar mellan varandra. I Riksbankens betalningssystem RIX sker avvecklingen av de flesta svenska massbetalningarna.¹⁷ Avveckling innebär att pengar förs över från kontot i betalarens bank till kontot hos mottagarens bank. Det betyder att själva avvecklingen sker i centralbankspengar. Att använda centralbankspengar är det säkraste sättet för banker och andra aktörer att betala till varandra, eftersom den svenska staten står som garant för pengarna under transaktionen.

RIX-systemet har två avvecklingstjänster; RIX-RTGS och RIX-INST.¹⁸ Betalningar mellan finansiella institut avvecklas i RIX-RTGS. Det gäller till exempel betalningar från handel med värdepapper, valuta eller andra typer av betalningar, som banker gör mellan varandra. RIX-RTGS är öppet bankdagar mellan klockan 7 och 18. Betalningarna i RIX-RTGS är ofta på stora belopp och få till antalet, jämfört med betalningar i RIX-INST som är många till antalet och ofta är lägre belopp. Massbetalningar avvecklas också i RIX-RTGS, som totala belopp per betalarbank och mottagarbank. Det gäller fakturabetalningar, löner, bidrag och kontoöverföringar. Dessa batchbetalningar förmedlas till RIX-RTGS för avveckling, efter att de kontrollerats av betalarens bank och clearats av ett clearingbolag. Se Figur 2 för mer information om hur detta går till. Avvecklingen i RIX-RTGS sker genom överföringar mellan deltagarnas konton, och den innebär att betalningen slutförs och betalningarna kan skickas till mottagarbankerna och mottagarna. Denna metod, som tillämpas i Sverige av Bankgirot, är baserad på bilateralt

¹⁶ Även avveckling av betalningar ingår numera i begreppet clearingverksamhet. Däremot är Riksbanken explicit undantagen från tillståndsplikt. Definitionen i den nya clearinglagen lyder enligt följande: "Med clearingverksamhet avses att för clearingdeltagare: begära överföring av, stämma av, bekräfta eller göra avräkning av betalningsuppdrag eller upprätta slutliga positioner inför avveckling (clearing) eller avveckla betalningar genom slutgiltig överföring (avveckling)."

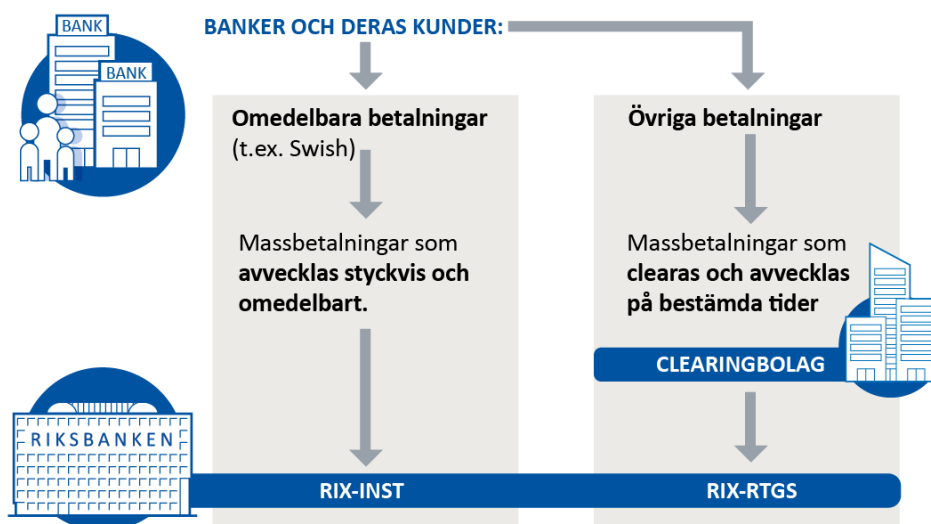
¹⁷ Till exempel avvecklas kortbetalningar i affärsbankspengar.

¹⁸ INST är en förkortning för det engelska ordet "instant".

brutto, vilket innebär att betalningarna sammanställs och avvecklas brutto per motpart i RIX-RTGS.¹⁹ I juni 2024 fattade Riksbankens direktion beslut om att använda ECB:s plattform T2 för RIX-RTGS.²⁰ Beslutet innebär att Riksbanken fortsatt kommer att tillhandahålla RIX-systemet till deltagarna, men nu genom att dela teknisk plattform med euroländerna och Danmark.

RIX-INST är Riksbankens system för omedelbara betalningar. Till skillnad från RIX-RTGS är RIX-INST öppet dygnet runt alla dagar om året. RIX-INST använder sedan 2020 den tekniska plattformen Target Instant Payments Settlement System (TIPS), som är det europeiska systemet för omedelbara betalningar. Det finns två sätt att avveckla omedelbara betalningar i RIX-INST, standardmodellen och ”Single Instructing Party” (SIP)-modellen.²¹ Standardmodellen i TIPS är att likställa med införandet av det regelverk (NCT INST) som Nordic Payments Council har tagit fram för omedelbara betalningar på den nordiska marknaden. Riksbanken har ställt krav på alla deltagare i RIX-INST ska ha anslutit sig till NCT INST i november 2024. Detta gör att bankerna kan utveckla ytterligare tjänster för omedelbara betalningar.²²

Figur 3. Dagens infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar

Kortbetalningar avvecklas i affärsbankspengar utanför Riksbanken

Enkelt uttryckt skiljer man på avveckling i centralbankspengar och avveckling i affärsbankspengar. Centralbankspengar är pengar som en centralbank har givit ut och kan omfatta kontanter, det vill säga fysiska sedlar och mynt, eller digitala pengar som till

¹⁹ Det innebär att de belopp som deltagare A ska betala till deltagare B och vice versa clearas och avvecklas separat utan föregående uträkning av nettot av beloppen för samtliga deltagarnas betalningar gentemot varandra.

²⁰ [Riksbanken vill använda den europeiska plattformen T2 för betalningsavveckling | Sveriges Riksbank](#)

²¹ För mer information om standardmodellen och SIP-modellen, se även [Betalningssystemet RIX | Sveriges Riksbank](#).

²² Det finns dock ingen skyldighet för bankerna i RIX-INST att erbjuda sina kunder sådana tjänster.

exempel banker håller på konton hos centralbanken. Som alternativ till centralbanks-
pengar finns affärsbankspengar. Affärsbankspengar kan enklast definieras som pengar
som en kommersiell bank har givit ut och som hålls på konton i den banken.

För att man ska kunna göra en avveckling så behöver det finnas pengar på ett konto
hos den aktör där avvecklingen sker, ett avvecklingsinstitut. Om avvecklingsinstitutet
är en centralbank är det centralbankspengar som finns på kontot. Om det är ett privat
avvecklingsinstitut, som en bank, är det affärsbankspengar. Genom att ha pengar på
ett konto tar kontohavaren en kreditrisk gentemot den aktör som tillhandahåller kon-
tot, eftersom de pengarna hamnar på den aktörens balansräkning.

Internationella principer och riktlinjer samt europeisk lagstiftning förespråkar att av-
veckling sker i centralbankspengar. Anledningen är att avveckling i affärsbankspengar
innebär en kreditrisk. Det kan få stora konsekvenser om en deltagare har placerat
pengar hos en kommersiell bank, och den banken går i konkurs innan avvecklingen
hinner ske. Detta främst för deltagaren själv, men också för det finansiella systemet
som helhet. Deltagarna riskerar att förlora de pengarna som de har på konton hos
banken. Avveckling av betalningar kan ske utan denna kreditrisk, om det sker i
centralbankspengar. Eftersom en centralbank inte kan gå i konkurs elimineras kredit-
risken.

Kortbetalningar i svenska kronor avvecklas i affärsbankspengar utanför Riksbankens
betalningssystem RIX, och utan att först genomgå clearing hos ett clearingbolag. Fram
till 2018 avvecklades kortbetalningar med kort utgivna av VISA och Mastercard enligt
modellen multilateralt netto.²³ Det innebär att VISA respektive Mastercard beräknade
ett netto av kortutgivarnas och kortinlösarnas skulder och fordringar gentemot
varandra. Det framräknade nettot skickades sedan till en deltagarbank i Bankgirot,
som agerade ombud och i sin tur förmedlade underlaget till Bankgirot. Bankgirot för-
medlade därefter underlaget till Riksbanken så att det därefter skulle avvecklas i RIX.
Clearing och avveckling enligt multilateralt netto för med sig motpartsrisiker. Detta ef-
tersom skulder och fordringar mellan samtliga deltagare (kortutgivare och kortinlö-
sare) måste beräknas på nytt om någon av dem skulle gå i konkurs innan avveckling
skett.

En ny metod för clearing och avveckling av svenska kortbetalningar infördes med start
2019, och fullt ut från och med 2021. Med den nya metoden debiteras och krediteras
kortutgivare och kortinlösare i affärsbankspengar av den bank som VISA och Master-
card använder. De debiteras och krediteras baserat på ett underlag som tagits fram
enligt metoden multilateralt netto. Avvecklingen genomförs alltså utanför centralban-
ken i affärsbankspengar.²⁴ De kortutgivare och kortinlösare som inte har ett konto i
den bank som VISA och Mastercard hänvisar till måste använda en korrespondent-
bank till VISA och Mastercard i Sverige för att nå betalningsmottagarens bank.

²³ Multilateralt netto är motsatsen till bilateralt brutto, som beskrivs i fotnoten på föregående sida.

²⁴ Avveckling i affärsbankspengar innebär att betalningar avvecklas mellan kommersiella banker, istället för
att de avvecklas i centralbankspengar

2 Clearing och avveckling i förändring

I detta avsnitt beskrivs fyra huvudsakliga omvärldsförändringar, som ändrat förutsättningarna för hur massbetalningar kan clearas och avvecklas framöver. För det första pågår en global övergång till en ny standard för betalningsmeddelanden. För det andra finns det en trend mot att fler betalningar ska vara omedelbara. För det tredje öppnar ny EU-reglering upp dörrarna till betalningsinfrastrukturen för nya aktörer. För det fjärde ställer det försämrade säkerhetspolitiska läget högre krav på att hela betalningssystemet är motståndskraftigt mot exempelvis cyberangrepp. Även behovet av förebyggande åtgärder mot penningtvätt och bedrägerier ställer krav på en uppdaterad betalningsinfrastruktur i Sverige.

2.1 Ny standard för betalningsmeddelanden

Digitala betalningar bygger på kommunikation mellan de parter som är inblandade i betalningen – systemen måste därför kommunicera med samma ”språk”. Världen över använder centralbanker, banker och finansiella infrastruktursystem nätverket Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (Swift) och dess format och standard för att utföra betalningar. Swift:s standard har vissa begränsningar, bland annat i mängden information som kan skickas med en betalning.²⁵ SWIFT presenterade därför hösten 2020 en strategi och tidplan för en global övergång till ett nytt meddelandeformat på betalningar, ISO 20022. Den globala övergången ska senast vara genomförd i november 2025 av samtliga medlemmar i Swift-nätverket. Sedan 2012 är ISO 20022 obligatorisk inom EU som standard för betalningar i euro efter ett standardiseringsarbete kallat Single Euro Payment Area (SEPA).²⁶

ISO 20022 består av beskrivningar av den information som ett betalningsmeddelande ska innehålla, och hur det ska vara strukturerat. Den nya standarden inkluderar också processer för hur felmeddelanden och frågor ska hanteras, samt regler för hur standarden ska användas. Redan 2012 blev ISO 20022 EU:s standard för betalningar i euro med en övergångsperiod fram till 2016, för att helt fasa ut gamla format. Övergången till ISO 20022 för svenska betalningar har tagit tid för aktörerna på marknaden. För att säkerställa övergången till den nya standarden har det upprättats regionala regelverk för implementering av standarden. I Norden är det Nordic Payments Council (NPC), som upprättar regelverket för betalningar mellan banker och betalningsinstitut. Du kan läsa mer om NPC i FAKTA – Nordic Payments Council. Deltagare i RIX-RTGS måste uppdatera många av sina interna system i samband med att Riksbanken anpassar den avvecklingstjänsten till ISO 20022. RIX-INST följer redan ISO 20022, där har anpassningen redan skett.

²⁵ Swift har följt en egen standard som kallas för Message Type (MT).

²⁶ Förordning (EU 260/2012) om antagande av tekniska och affärsmässiga krav för betalningar och autogireningar i euro.

Genom övergång till den nordiska standarden för omedelbara betalningar kommer fler massbetalningar kunna genomföras som omedelbara betalningar i framtiden. Det nya formatet gör det möjligt att skicka mer information med betalningar och det bidrar till bättre kontroller för penningtvätt genom att öka spårbarheten för internationella betalningar. Övergången kan därför även öka bankernas förmåga till efterlevnad av rådande penningtvättsregler.

FAKTA – Nordic Payments Council

I Sverige sätts standarden och formatet för massbetalningar mellan bankkonton av Nordic Payments Council (NPC). NPC är ett standardsättande organ, som både äger och förvaltar regelböckerna för kontoöverföringar och omedelbara kontoöverföringar. NPC är den nordiska motsvarigheten till European Payments Council (EPC) som har motsvarande roll i euroområdet, och de arbetar för att betalningar i Norden ska se ut och fungera likt europeiska betalningar. NPC sätter standarden för massbetalningar i SEK, DKK och NOK, med utgångspunkt från den europeiska tillämpningen av meddelandestandarden ISO 20022 som förvaltas av EPC. NPC kan således ses som det organ som harmoniserar betalningar och gör det möjligt att skapa snabbare och effektivare processer.

NPC har tagit fram en regelbok med riktlinjer och format för betalningar från betalare till banken, mellan banker och slutligen till betalningsmottagare. Regelboken innehåller också processer för att hantera returer och avisade betalningar. Regelboken för kontoöverföringar, som heter Nordic Credit Transfers (NCT), ersätter det format för betalningsmeddelanden som clearingbolaget Bankgirot idag använder för massbetalningar. Bankgirot arbetar just nu med att ta fram en ny infrastruktur för massbetalningar, som kommer att följa NCT. Det nya formatet NCT är ett format för betalningsmeddelanden för kontoöverföringar och det innebär flera fördelar för svenska massbetalningar. För det första kommer ett betalningsmeddelande att kunna innehålla flera underliggande betalningar och mer betalningsinformation, vilket innebär en effektivisering jämfört med idag. Det innebär att betalningar kan skickas direkt mellan banker utan att först behöva anpassas till olika system, vilket inte är möjligt med den standard som används idag. Det förenklar clearingprocessen. En tredje fördel är att batchfiler med NCT-betalningar kommer att kunna avvecklas omedelbart utan att först behöva clearas av ett clearingbolag. Clearingbolagets roll blir då istället att initiera och säkerställa att avveckling genomförts i Riksbankens avvecklingssystem RIX. Se även "FAKTA – Olika sätt för clearing" för en beskrivning av hur clearing kan gå till.

2.2 Fler omedelbara betalningar

Trenden i Sverige och internationellt är att antalet omedelbara betalningar ökar och det finns en politisk vilja att fler betalningar avvecklas omedelbart. Till exempel har den europeiska centralbanken tagit fram en strategi för massbetalningar, som slår fast att EU-länderna ska arbeta för att fler betalningar i framtiden ska avvecklas omedelbart.²⁷ Omedelbar avveckling innebär att en betalning avvecklas sekundsnabbt och styckvis, och att det är möjligt att genomföra betalningar dygnet runt, alltså även under helger och högtider. Detta kan jämföras med batchbetalningar som idag bara kan slutföras under den tid då RIX-RTGS är öppet.

Förekomsten av omedelbara betalningar skiljer sig åt mellan olika länder, exempelvis för euroområdet och Norden.²⁸ EU-kommissionen uppskattar att drygt 17 procent av överföringar i euro görs med omedelbara betalningar.²⁹ I Danmark³⁰ och Norge³¹ utgör användningen av omedelbara betalningar cirka 50 procent av den totala mängden konto-till-kontoöverföringar. I Sverige är motsvarande andel 40 procent.³² Genom förordningen om omedelbara betalningar i euro, den så kallade IPR förordningen, vill EU-kommissionen öka användningen av omedelbara betalningar inom EU.³³ IPR gör det obligatoriskt för alla betaltjänstleverantörer att även erbjuda möjligheten att skicka och ta emot omedelbara betalningar i euro dygnet runt. Detta gäller de betalningsleverantörer som idag erbjuder konto till kontobetalningar i euro (SEPA-betalningar). Exempel på betalningsleverantörer är banker och betalningsinstitut. Riksbanken undersöker om det är möjligt att göra omedelbara betalningar mellan olika valutor som är anslutna till ECB:s avvecklingssystem Target Instant Payment Settlement System (TIPS). Det här gör vi tillsammans med Europeiska centralbanken (ECB), Banca d'Italia och Danmarks Nationalbank. De olika valutorna är idag svenska kronor, euro och från 2025 även danska kronor. En sådan tjänst skulle bidra till säkrare och effektivare omedelbara betalningar mellan de här valutorna.

Det finns flera fördelar med omedelbara betalningar, oavsett om de är styckvisa betalningar eller batchbetalningar. Till exempel kan omedelbara betalningar förbättra likviditetshanteringen genom att pengar kommer in på kontot direkt eller i närtid från det att betalaren genomförde betalningen. Det här gäller inte minst för mindre företag. För privatpersoner kan samma sak gälla vid exempelvis returer och reklamationer,

²⁷ European Central Bank. (2024). *The Eurosystem's retail payments strategy – priorities for 2024 and beyond*. "Retail payments" är den engelska översättningen av massbetalningar.

²⁸ Omedelbara betalningar görs på olika sätt i olika länder. Beräkningar av statistik för omedelbara betalningar och konto-till-kontobetalningar bör därför tolkas med viss försiktighet.

²⁹ European Payments Council. (n.d.). What are instant payments?. https://www.ecb.europa.eu/paym/integration/retail/instant_payments/html/index.en.html

³⁰ Danmarks Nationalbank. (n.d.). *Statistikbank - Financial data and statistics*. <https://nationalbanken.statbank.dk/statbank5a/selecttable/omrade0.asp?PLanguage=1>

³¹ Norges Bank. (n.d.). Financial Infrastructure 2024. <https://www.norges-bank.no/en/news-events/news-publications/Reports/Financial-Infrastructure-Report/financial-infrastructure-2024/web-report-financial-infrastructure-2024/>

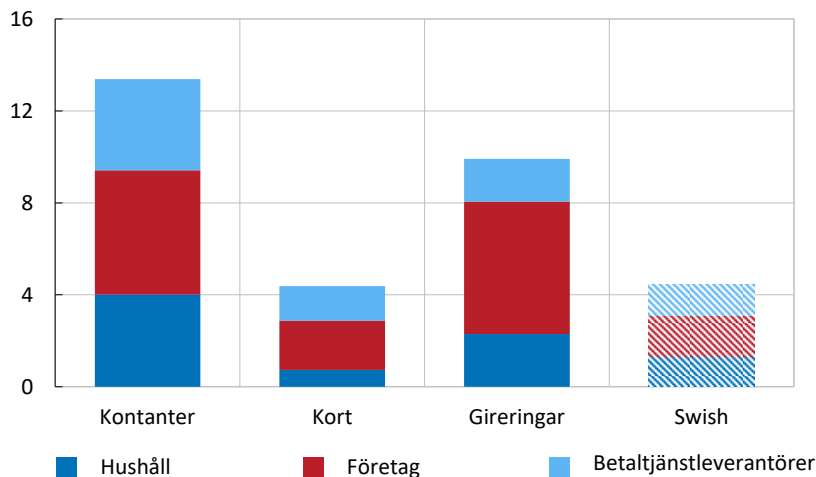
³² *Betalningsrapporten 2024*

³³ Förordning (EU 2024/886) om omedelbara betalningar i euro.

dvs. pengar kommer in på kontot snabbare. En jämförelse mellan den samhällsekonomiska kostnaden för olika betalningsinstrument visar också att omedelbara betalningar via Swish och kortbetalningar har lägst enhetskostnader.³⁴ Omedelbara betalningar kan därför medföra ett ökat mervärde för samhället i stort eftersom betalningar kommer mottagaren tillhanda direkt. Det gäller oavsett om de omedelbara betalningarna är styckvisa eller i form av batch. I en studie av Riksbanken visade sig omedelbara betalningar och kortbetalningar vara det billigaste sättet för att genomföra en transaktion, se Diagram 2.³⁵ En ökad andel massbetalningar, som avvecklas omedelbart, kan på så vis leda till en ökad priskonkurrens på betalningsmarknaden. I Sverige erbjuds omedelbara betalningar via tjänsten Swish som tillhandahålls av de banker som anslutit sig till Swish-tjänsten.

Diagram 2. Kort- och swishbetalningar har lägst kostnad per betalning

Kronor per transaktion, 2023

Anm. Swish är en delmängd av gireringar men redovisas separat i diagrammet. Kort inkluderar både debetkort och kreditkort.

Källa: Riksbanken.

Det finns dock nackdelar med omedelbara betalningar. Omedelbara betalningar passar bland annat inte för reservationsköp, där ett belopp reserveras i förväg till dess att köpet är genomfört. Exempel på reservationsköp är när man betalar för drivmedel eller hotellvistelse. Realtidsavveckling gör det också svårare att göra nödvändiga kontroller för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism, eftersom betalningarna avvecklas omedelbart och därmed inte samlas upp och kontrolleras före eller i samband med själva processen för clearing. Även bedrägerier kan bli svårare att förhindra och åtgärda när de väl inträffat om betalningen sker omedelbart. Ett annat argument emot att fler betalningar ska avvecklas omedelbart är att vissa betalningar bättre lämpar sig för att hanteras samlat, och att utbetalningar behöver ske vid en särskild tidpunkt. Det gäller till exempel när pensioner och löner betalas ut. Att utbe-

³⁴ Sveriges Riksbank. (2024). *Betalningsrapport*, s.38.

³⁵ Sveriges Riksbank. (2023). *Cost of Payments in Sweden*, Riksbanksstudie.

talningarna sker vid en särskild tidpunkt förutsätter att de först sorteras av ett clearingbolag. Det finns också behov hos företag och banker att i förväg prognostisera sin likviditet vilket kan vara svårt att förena med omedelbara betalningar. I framtiden skulle utveckling och användning av ny teknik kunna komma att motverka vissa delar av ovan nämnda nackdelar med fler omedelbara betalningar.

2.3 Inträdet av nya aktörer

Med nuvarande lagstiftning kan enbart banker och kreditmarknadsbolag få direkt tillgång till betalningssystem som RIX och Bankgirots clearingsystem. Under juni 2024 presenterade regeringen ett förslag till hur fler aktörer framöver kan få direkt eller indirekt tillgång till betalningsinfrastrukturen i Sverige.³⁶ Detta handlar om att införliva europeisk lagstiftning i svensk lag. Bakgrunden är att IPR förordningen innehåller ändringar av Finalitydirektivet, och att ändringarna ger betalningsinstitut möjligheten att bli deltagare i både Riksbankens avvecklingsystem och i Bankgirots system för clearing av massbetalningar.³⁷ ³⁸ IPR medför även ändringar i gällande betaltjänstdirektiv som gäller betalningsinstitut och e-pengainstitut. Dessa ändringar kommer också införas i svensk rätt.

Det finns fördelar med att fler aktörer får tillträde till betalningsinfrastrukturen. Till exempel kan betalningsinstitut erbjuda samma eller liknande tjänster till slutkunden, som traditionella aktörer. Det gör det möjligt för nya aktörer att konkurrera om att utföra samma tjänster mer effektivt, eller erbjuda innovativa tjänster. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv kan nya aktörer skapa en ökad konkurrens på betalningsmarknaden som sätter press på befintliga aktörer att snabba på sin egen tekniska utveckling. Ökad konkurrens leder i sin tur till ett större utbud av tjänsteleverantörer som kan leda till ökad robusthet eftersom det finns fler alternativ om ett fallerar.

2.4 Cyberhot och civil beredskap för betalningar

Betalningssystem världen över möter idag en annan säkerhetspolitisk verklighet än tidigare. Risken för att det svenska betalningssystemet utsätts för angrepp i form av cyberattacker har ökat under senare år, i takt med att betalningssystemet digitaliserats i hög utsträckning. En anledning är att flera länder driver en systematisk och omfattande underrättelse- och säkerhetsnotande verksamhet mot Sverige och svenska intressen.³⁹ Den operativa förmågan att hantera säkerheten i tekniska system har därför blivit allt viktigare. Det kan till exempel handla om ökad motståndskraft mot cyberangrepp eller sabotage av kritisk el- och datakommunikation. Som en konsekvens av det försämrade läget har det införts flera nya krav på både svensk och europeisk nivå. ECB

³⁶ Fi2024/01477 (s.30).

³⁷ Direktiv 98/26/EG om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper

³⁸ Exempel på betalningsinstitut är företag som tillhandahåller betalningsinitieringstjänster som Tink AB eller Trustly AB.

³⁹ Säkerhetspolisen. (2024). *Allvarligt omvärldsläge präglar hoten mot Sverige*.

betonar behovet av ökad motståndskraft hos nationella massbetalningssystem.⁴⁰ EU-förordningen om digital operativ motståndskraft för finanssektorn börjar gälla under 2025. Den heter Dora-förordningen⁴¹ och innebär skärpta krav på att de flesta finansiella företag ska öka motståndskraften i sina system. Clearingbolag omfattas dock inte av förordningen. På nationell nivå skärps dock den lagstiftning som gäller säkerhet för svenska clearingbolag. Den nya clearinglagen innebär nya och skarpare krav på clearingbolag (däribland Bankgirot) vad gäller riskhantering, cybersäkerhet och beredskap, men dessa krav är inte lika omfattande som Dora-kraven.⁴² Om det innebär en förändring av förutsättningarna för clearingverksamheten ställer lagen också nya krav vid utkontraktering av verksamhet, bland annat att ett uppdragsavtal ska godkännas av Finansinspektionen. Den nya lagstiftningen innebär också att svensk lag anpassas till det internationella ramverket för finansiella infrastruktur företag.⁴³ Clearingbolag omfattas även av lagen om säkerhetsskydd inom ramen för Finansinspektionens säkerhetsskyddstillsyn.⁴⁴

Enligt riksbankslagen har Riksbanken ett ansvar för att allmänheten ska kunna göra betalningar i såväl krissituationer som inträffar under fredstid, som i en situation där höjd beredskap råder. I praktiken innebär det att Riksbanken ställer krav på att företag som bedriver verksamhet som är av särskild betydelse för betalningar. Till exempel kan Riksbanken ställa krav på att företaget både ska ha ett internt arbete med civil beredskap och delta i Riksbankens arbete. Riksbanken bedömer att clearing och avveckling är av särskild betydelse för genomförandet av betalningar, och därför omfattas clearingbolag av Riksbankens föreskrifter som gäller civil beredskap.⁴⁵ Även Riksbankens avvecklingssystem RIX-RTGS ska ha en god förmåga att upprätthålla sin verksamhet under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Riksbanken övervakar att företagen lever upp till sina skyldigheter.

2.5 Penningtvätt och bedrägerier

Förekomsten av penningtvätt och finansiering av terrorism i det svenska betalningssystemet utgör också ett hot mot det finansiella systemet och den allmänna säkerheten. Enligt penningtvättslagen ska banker övervaka sina kunder och rapportera misstänkta betalningar. Under juli 2024 föreslog regeringen att även clearingbolag ska vara skyldiga att övervaka transaktioner, lämna uppgifter om misstänkta transaktioner till banker och rapportera misstänkt penningtvätt eller finansiering av terrorism till Polismyndigheten.⁴⁶ Förtroendet för det finansiella systemet kan snabbt skadas, om dess institutioner förknippas med illegala tillgångar och penningtvätt. Det hotar i sin tur den

⁴⁰ European Central Bank. (2024). *The Eurosystem's retail payments strategy – priorities for 2024 and beyond*.

⁴¹ Regulation on Digital Operational Resilience for the Financial Sector (Dora) (EU 2022/2554)

⁴² Lag (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar.

⁴³ Clearinglagen innebär att stora delar av CPSS-IOSCOs internationella principer, PFMI, blir svensk lag.

⁴⁴ Säkerhetsskyddslag (2018:585). CPSS har bytt namn till Committee on Payments and Market Infrastructures (CPMI).

⁴⁵ Riksbankens föreskrifter för civil beredskap träffar bland annat de sex största svenska bankerna, Bankgirot och Getwish.

⁴⁶ FiU2024/01527.

finansiella stabiliteten. Bedrägerier är också ett stort och växande samhällsproblem som gynnar den organiserade brottsligheten. Samtidigt får konsumenterna stå för den övervägande förlusten, och ofta är det personer som blir offer för bedrägerier.⁴⁷ Penningtvätt och bedrägerier utgör därför ett hot mot allmänhetens rätt att genomföra säkra betalningar i Sverige.

⁴⁷ Finansinspektionen. (2024). *Motverkande av bedrägerier i betaltjänster*. Enligt FI:s rapport har antalet bedrägerier ökat under senare år, och bankernas och betaltjänstleverantörers arbete mot bedrägerierna har varit otillräckliga.

3 Vägen framåt för clearing och avveckling av massbetalningar i svenska kronor

Här beskriver vi Riksbankens förväntningar på infrastrukturen för clearing och avveckling av massbetalningar i svenska kronor.

3.1 Staten och privata aktörer har ett delat ansvar för betalningsinfrastrukturen

Moderniseringen av den svenska betalningsinfrastrukturen ställer höga krav på både privata och statliga aktörer. Staten och övriga aktörer på betalningsmarknaden har ett gemensamt ansvar för att utveckla, driva och underhålla den svenska betalningsinfrastrukturen. Det kommer de att ha även i framtiden. **Därför krävs det ett fortsatt samarbete och en tydlig ansvarsfördelning mellan staten och marknadsaktörerna.**

Riksbanken ansvarar för säker och effektiv avveckling av massbetalningar i centralbankspengar. Riksbanken erbjuder två avvecklingstjänster för att avveckla massbetalningar i centralbankspengar, såväl omedelbara betalningar som batchbetalningar. Massbetalningar ska avvecklas i centralbankspengar när det är möjligt, eftersom det är det säkraste sättet att slutgiltigt reglera olika typer av massbetalningar.⁴⁸ Dessutom är det effektivast med ett avvecklingssystem för avveckling i svenska kronor. Att det är effektivast beror på nätverkseffekter och stordriftsfördelar i betalningsinfrastrukturen.

Staten ska genom att bedriva tillsyn och övervakning fortsatt säkerställa att den privata betalningsinfrastrukturen följer gällande lagstiftning och reglering. Det är viktigt för att Sverige ska ha en väl fungerande infrastruktur för massbetalningar. Staten ansvarar även för utbetalningar av bidrag, pensioner och inbetalningar av skatt. Detta genom att statens internbank Riksgälden upphandlar ramavtal för sådana massbetalningar. Många massbetalningar är livsnödvändiga för befolkningen, vilket ställer krav på att de betalas ut i rätt tid och med rätt belopp.

Privata aktörer ansvarar för clearing av massbetalningar och utvecklingen av nya innovativa betalsätt. Det är idag ytterst de svenska bankerna som ansvarar för att massbetalningar följer internationella standarder, och att det finns möjlighet att cleara massbetalningar som behöver clearing. Det är fortsatt rimligt att aktörerna på betalningsmarknaden ansvarar för clearing av massbetalningar, medan Riksbanken tillhandahåller infrastrukturen för avveckling av betalningar. Det är ytterst marknadens ansvar och uppdrag att säkerställa en fungerande clearing av massbetalningar

⁴⁸ Anledningen till detta är att en centralbank aldrig kan gå i konkurs, vilket innebär att centralbanken är den bästa aktören för att hantera kreditrisken som uppstår under en betalning. En fordran på Riksbanken, i form av pengar på ett konto i Riksbankens RIX system som ska användas som betalning från en bank till en annan, behåller alltid sitt värde och är därmed en riskfri exponering.

i svenska kronor. *Principles for Financial Market Infrastructures* (PFMI) innehåller vägledning för god styrning av finansiella infrastruktur företag.⁴⁹ **Styrningen av clearingbolag ska fortsatt ske enligt de principerna.** I det fall som marknads aktörer inte lyckas med sin uppgift, kan det bli aktuellt för staten, däribland Riksbanken, att ta större ansvar för att styra utvecklingen av massbetalningsinfrastrukturen i Sverige.

3.2 Infrastrukturen ska följa internationella standarder

Svenska massbetalningar ska se ut och fungera som europeiska massbetalningar, genom NPC:s regelverk används. Samtliga aktörer på den svenska massbetalningsmarknaden – banker, betalningsinstitut och clearingbolag – behöver kunna hantera betalningar enligt ISO 20022 och massbetalningar. Detta enligt det regelverk som NPC tagit fram tillsammans med aktörerna på betalningsmarknaden.⁵⁰ NPC:s regelverk säkerställer en enhetlig nordisk anpassning till standarden ISO 20022, och det är i linje med European Payments Councils (EPC) regelverk för massbetalningar i euro. Nu behöver deltagarna i systemen för clearing och avveckling gå över till den nya standarden för sina massbetalningar.

Användning av NPC:s regelverk underlättar arbetet mot penningtvätt. Betalningsmeddelanden enligt det nya regelverket innehåller mer information jämfört med idag, vilket stödjer aktörernas arbete med att verka mot penningtvätt, bedrägerier och finansiering av terrorism. Anpassning och utveckling av tekniska system, tjänster och processer ska ses som en möjliggörare och en grund för en säker och effektiv svensk massbetalningsmarknad.

Standardisering är viktigt eftersom den leder till ökad innovation och konkurrens på massbetalningsmarknaden och gynnar utvecklingen av gränsöverskridande betalningar. När svenska massbetalningar ser ut och fungerar likt europeiska betalningar, så främjas utveckling och innovation av nya tjänster. Det underlättar även för nya aktörer att växa fram på betalningsmarknaden, som idag är begränsad till ett fåtal aktörer. Vidare är Sverige en liten marknad med nära länkar till omvärlden. Standardisering är därför en förutsättning för gränsöverskridande interoperabilitet, och att Sverige ska kunna delta i utvecklingen av den globala betalningsmarknaden.

3.3 Infrastrukturen ska kunna hantera massbetalningar vid alla tidpunkter

Framtidens infrastruktur för massbetalningar ska kunna hantera både massbetalningar som avvecklas omedelbart, på en bestämd tid eller sådana som behöver clearing innan de avvecklas. Sverige har legat i framkant inom utvecklingen av nya betal sätt. Exempelvis har bankernas framtagande av tjänsterna BankID och Swish gjort det möjligt för privatpersoner att göra omedelbara betalningar. Men när det kommer till

⁴⁹ CPSS och IOSCO (2012). *Principles for Financial Market Infrastructures* (PFMI). Utöver PFMI, finns ytterligare vägledning från CPSS-IOSCO som betonar vikten av styrning och kontroll av finansiella infrastruktur företag som tillhandahåller kritiska system till det finansiella systemet.

⁵⁰ Riksbanken migrerar under 2025 RIX-RTGS till ISO 20022 för avveckling av stora betalningar. RIX-INST avvecklar redan omedelbara betalningar enligt NCT Inst.

att utveckla den bakomliggande infrastrukturen har utvecklingen varit långsam. Det gäller särskilt clearing av massbetalningar. Eftersom betalningsmarknaden ständigt utvecklas behövs det en ny modern infrastruktur som kan möta marknadens behov.

Infrastrukturen ska vara redo för fler omedelbara massbetalningar i framtiden. I framtiden när teknik, IT-system och regelverk på den svenska massbetalningsmarknaden utvecklats, kan det finnas förutsättningar för att än fler betalningar kan avvecklas omedelbart. Massbetalningar ska både kunna avvecklas styckvis eller som en batch som processas och återrapporteras omedelbart av ett clearingbolag, för att sedan avvecklas direkt i Riksbankens avvecklingssystem. Det är viktigt att infrastrukturen för massbetalningar kan hantera betalningar efter marknadens behov och konsumenternas förväntningar. NPC:s regelverk för kontoöverföringar skulle kunna tillämpas för att via inledande clearing, genomförd av ett clearingbolag, skicka flera underliggande betalningar i ett betalningsmeddelande till RIX-INST för omedelbar avveckling.

Infrastrukturen ska fortsatt erbjuda clearing av massbetalningar. Bankerna på den svenska betalningsmarknaden har ett fortsatt behov av clearing av vissa massbetalningar. Detta gäller exempelvis fakturabetalningar som ska till en och samma mottagare och löneutbetalningar som skickas från samma bank men till flera olika mottagare. Clearing underlättar också arbetet mot penningtvätt och bedrägerier. Med clearing kan även betalaren, mottagaren och banken planera sina respektive likviditetsbehov. Den samlade hanteringen av många betalningar ger en möjlighet till en mer effektiv kontroll av att olika betalningar gått rätt till, innan de avvecklas och således slutförs. Omedelbara betalningar är med dagens teknik svårare att kontrollera på samma sätt, eftersom de förväntas ske sekundsnabbt. Detta är en utmaning för framtiden när det handlar om skyddet mot penningtvätt och bedrägerier.

Staten och marknaden bör fortsatt ha en dialog kring hur RIX-INST kan användas i framtiden. En ökad andel omedelbara betalningar skulle innebära att fler betalningar avvecklas i RIX-INST. Avveckling av fler omedelbara betalningar kan öka effektiviteten på den svenska massbetalningsmarknaden, men behöver ske på ett sådant sätt att det inte ökar förekomsten av bedrägerier, penningtvätt och terroristfinansiering.

3.4 Infrastrukturen ska kunna ta emot nya aktörer

Infrastrukturen behöver skapa förutsättningar för att fler aktörer ska kunna släppas in på ett säkert sätt. Även om betalningsinstitut och e-pengainstitut står under viss reglering är tillsynen, och de krav som ställs på dessa företag, mindre omfattande än den lagstiftning som omfattar banker och clearingbolag. Betalningsinstitut omfattas heller inte av samma krav på beredskap som exempelvis Riksbanken ställer på företag som är viktiga för att upprätthålla allmänhetens betalningar under fredstida krissituationer och höjd beredskap. Det är därför upp till infrastruktursystemen för clearing och avveckling av massbetalningar att göra anpassningar för att minska riskerna av att nya aktörer släpps in i systemen. Det är dock av vikt att sådana anpassningar av infrastruktursystemen är väl avvägda, så att inte nya aktörer hindras då det skulle leda till försämrad konkurrens och innovation på den svenska betalningsmarknaden. Anpassningar av deltagaravtal och riskhantering ska vara proportionella och väl avvägda.

Infrastrukturen ska ställa samma beredskapskrav på nya aktörer som ställs på dagens deltagare. Riksbanken uppmanar att nya aktörer träder in, och därför är det fortsatt viktigt att massbetalningsmarknaden är robust. Nya aktörer behöver kunna hantera operativa risker, efterlevnad av penningtvättsregelverk och cybersäkerhet, samt leva upp till samma höga krav på likviditet, som nuvarande deltagare.

3.5 Massbetalningar, även kortbetalningar, ska avvecklas i centralbankspengar

Att avveckla betalningar i affärsbankspengar är mer riskfyllt än att avveckla i centralbankspengar. Det beror på att en centralbank inte kan gå i konkurs och som en konsekvens av detta försvinner kreditrisken för deltagarna i ett avvecklingssystem som tillhandahålls av en centralbank.⁵¹ Avveckling av betalningar i Sverige ska därför, så långt det är möjligt, genomföras i Riksbankens avvecklingssystem.

Även kortbetalningar ska avvecklas i Riksbankens system, enligt samma metod som övriga betalningar. Eftersom kortbetalningar står för över 80 procent av betalningarna i butik kan störningar i kortinfrastrukturen få allvarliga konsekvenser. Metoden att avveckla kortbetalningar enligt multilateralt netto innebär att en utebliven betalning från en part kan drabba flera aktörer och kan leda till uteblivna betalningar även från dessa. Det kan medföra spridningseffekter och få en negativ påverkan på det finansiella systemets stabilitet i sin helhet.

För att finna en ny modell för avveckling av kortbetalningar välkomnar Riksbanken en fortsatt dialog. Idag avvecklas kortbetalningar i affärsbankspengar trots att de utgör en övervägande del av massbetalningar i svenska kronor. Att avveckla i affärsbankspengar är mer riskfyllt än att avveckla i centralbankspengar. Detta kan undvikas om kortbetalningar återgår till att avvecklas enligt modellen för bilateralt brutto i centralbankspengar via RIX.⁵²

3.6 Infrastrukturen ska vara motståndskraftig

De kritiska IT-system, som tillhandahåller clearing och avvecklar massbetalningar, behöver ha ett starkt tekniskt skydd och redundans mot cyberangrepp och andra typer av driftstörningar. Fungerande betalningar är nödvändiga för att samhället ska fungera. Givet rådande världsläge finns det mycket goda skäl att i högre utsträckning än tidigare fokusera på motståndskraften i betalningsinfrastrukturen. Förmågan att stå emot cyberangrepp är också avgörande för att svenska betalningar ska kunna genomföras under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap. Betalningsinfrastrukturen bör leva upp till den nivå på förmåga som sätts av Doraförordningen, för att säkerställa att betalningssystemen i sin helhet är robust. Tekniskt skydd i form av cyber-

⁵¹ Avveckling i centralbankspengar utifrån ett finansiellt stabilitetsperspektiv, Lena Wiberg, Ekonomisk kommentar, Sveriges riksbank, 2024.

⁵² Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI) säger att ett system eller företag som genomför avveckling av betalningar ska göra det i centralbankspengar när det är möjligt.

säkerhet ger infrastrukturen ett skydd mot attacker, men i händelse av ett cyberangrepp eller om det sker andra allvarliga driftstörningar krävs det en förmåga att snabbt kan vidta åtgärder. Metoder för att öka redundansen kan exempelvis vara att fler aktörer etablerar offlineservrar som kan användas om det ordinarie IT-system blir angripet. Utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv är det också förmågehöjande om det finns olika betalsätt att använda om ett betalsätt slutar att fungera. Det gäller såväl i normala tider som under fredstida krissituationer och vid höjd beredskap.

Vid utkontraktering ska det finnas en tydlig ansvarsfördelning mellan den som äger infrastrukturen och den leverantör som sköter den operativa driften. Framtidens infrastruktur för massbetalningar kommer sannolikt att innebära utkontraktering i viss utsträckning.⁵³ De aktörer som tillhandahåller clearing och avveckling av massbetalningar använder leverantörer för både operativ drift och utveckling av nya system och tjänster, vilket erbjuder fördelar i form av flexibilitet. Operativa risker kan dock uppstå när viktiga funktioner är uppdelade på detta sätt. Nya clearinglagen ställer skärpta krav vid utkontraktering av verksamhet. Till exempel får en aktör som tillhandahåller clearingsystem endast utkontraktera om aktören ansvarar för att säkerställa att leverantörens verksamhet bedrivs med operativ stabilitet och omfattas av tillfredsställande styrning och kontroll. Därför är det viktigt att det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan den som äger systemet, och den leverantör som fått i uppdrag att ansvara för drift av systemet.⁵⁴

Ägarna av infrastrukturen ska vara medveten om system- och koncentrationsrisker till följd av utkontraktering. Det finns flera risker med utkontraktering av samhällsviktiga funktioner, som system för clearing och avveckling. Ett exempel är att aktören blir för beroende av en eller flera leverantörer, vilket kan underlätta för en hotaktör att genomföra ett cyberangrepp mot Sverige. Risken för cyberangrepp kan vara ännu högre om leverantören har utländsk hemvist. Om flera aktörer inom betalningsinfrastrukturen använder *samma* leverantör för sin utkontrakterade verksamhet, så uppstår även risken för att störningar kan sprida sig till flera aktörer. I värsta fall kan det leda till att stabiliteten i betalningssystemet påverkas negativt.⁵⁵ Vid utkontraktering behöver därför systemen ha fullgoda backuplösningar på plats, till exempel robusta kontinuitetslösningar.

⁵³ Både RIX och Bankgirot har en omfattande utkontraktering av sin it-drift till en annan leverantör.

⁵⁴ Till exempel behöver det finnas en god samverkan mellan parterna och den ägande parten behöver säkerställa att leverantörer har fullgoda ramverk för incidenthantering, kontinuitetsarrangemang, cyberskydd och backup-lösningar, så att en störning kan hanteras snabbt.

⁵⁵ Finansiella Sektorns Privat-Offentliga Samverkan (FSPOS) har bland annat tagit fram en vägledning i syfte att ge finansiella aktörer stöd i hur man kan arbeta med kontinuitetsshantering vid utkontraktering. Se FSPOS. (2021). *Vägledning för kontinuitetsshantering* för mer information.

4 Avslutande ord

I denna riksbanksstudie har vi diskuterat hur clearing och avveckling av massbetalningar i svenska kronor skulle kunna se ut och fungera i framtiden. Studien lägger fram Riksbankens syn på hur framtidens infrastruktur för clearing och avveckling av massbetalningar bör utvecklas.

Vi har konstaterat att Sverige behöver en moderniserad infrastruktur med tillhörande processer för säkra, effektiva och tillgängliga massbetalningar. Framtidens infrastruktur ska följa europeiska standarder, vara redo för att ta emot massbetalningar vid olika tidpunkter och även kunna hantera inträdet av nya aktörer som använder ny teknologi. Betalningar ska i möjligaste mån avvecklas på konton i Riksbanken. Detta för att minimera risk så att allmänheten kan behålla ett högt förtroende för det svenska betalningssystemet. Nya aktörer, som betalningsinstitut och e-pengainstitut, behöver kunna få tillgång till clearing och avveckling av betalningar hos Riksbanken. Samtidigt behöver framtidens infrastruktur ha en hög nivå på skyddet mot cyberangrepp och andra störningar.

Förhoppningen är att den nya inriktningen kommer att främja innovation och utveckling på den svenska betalningsmarknaden och ge den svenska massbetalningsmarknaden en bra och konkurrenskraftig grund att stå på inför framtiden.

Referenser

CPSS-IOSCO. (2012). *Principles for Financial Market Infrastructures (PFMI)*. Tillgänglig online: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d101a.pdf>

Danmarks Nationalbank. (n.d.). *Statistikbank - Financial data and statistics*. Tillgänglig online: <https://nationalbanken.statistikbank.dk/statbank5a/default.asp?w=1536?w=1536>

Europaparlamentets och Rådets direktiv 98/26/EG av den 19 maj 1998 om slutgiltig avveckling i system för överföring av betalningar och värdepapper. Official Journal of the European Union, L 166, 11.6.1998, s. 45–50. Tillgänglig online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A31998L0026>

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 260/2012 av den 14 mars 2012 om antagande av tekniska och affärsmässiga krav för betalningar och autogireringar i euro och om ändring av förordning (EG) nr 924/2009. Official Journal of the European Union, L 94, 30.3.2012, s. 22–37. Tillgänglig online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32012R0260>

Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2022/2554 av den 14 december 2022 om digital operativ motståndskraft för finanssektorn och om ändring av förordningarna (EG) nr 1060/2009, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 909/2014 och (EU) 2016/1011 Official Journal of the European Union, L 333, 27.12.2022, s. 1–79. Tillgänglig online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32022R2554>

Europaparlamentet och Rådets förordning (EU) 2024/886 av den 13 mars 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 260/2021 och (EU) 2021/1230 och direktiven 98/26/EG och (EU) 2015/2366 vad gäller omedelbara betalningar i euro. (2024). Official Journal of the European Union, L 100, 21.3.2024, s. 1–14. Tillgänglig online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32024R0886>

European Central Bank. (2024). *The Eurosystem's retail payments strategy – priorities for 2024 and beyond*. Tillgänglig online: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecb.eurosystemretailpaymentsstrategy~5a74eb9ac1.en.pdf>

European Payments Council. (n.d.). SEPA Instant Credit Transfer. Tillgänglig online: <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/what-we-do/sepa-instant-credit-transfer>

Finansinspektionen. (2024). *Motverkande av bedrägerier i betaltjänster*. Tillgänglig online: <https://www.finansinspektionen.se/contentassets/sets/80ee86ed2cd34676849dbeb89f204ee9/rapport-motverkande-av-bedragier-i-betaltjanster.pdf>

FSPOS. (2021). *Vägledning för kontinuitetsshantering*. Tillgänglig online: <https://www.msb.se/contentassets/af96031de7124f69a19fb936b78a478b/fspos-vagledning-for-kontinuitetsshantering-version5.0.pdf>

International Organization for Standardization. (n.d.). *ISO 20022 Message Definitions*. Tillgänglig online: <https://www.iso20022.org/iso-20022-message-definitions>

Lagen (2024:114) om clearing och avveckling av betalningar. (2024). Tillgänglig online: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2024114-om-clearing-och-avveckling-av-betalningar_sfs-2024-114

Norges Bank. (2023). Financial Infrastructure. Tillgänglig online: <https://www.norges-bank.no/en/news-events/news-publications/Reports/Financial-Infrastructure-Report/financial-infrastructure-2023/>

Proposal for Payment Services Directive 3 (PSD3) (2023/0209(COD)). (2023). European Commission. Tillgänglig online: https://finance.ec.europa.eu/publications/financial-data-access-and-payments-package_en

Proposal for a Payment Services Regulation (PSR) (2023/0210(COD)). (2023). European Commission. Tillgänglig online: https://finance.ec.europa.eu/publications/financial-data-access-and-payments-package_en

Säkerhetspolisen. (2024). *Allvarligt omvärldsläge präglar hoten mot Sverige*. Tillgänglig online: <https://www.sakerhetspolisen.se/ovriga-sidor/nyheter/nyheter/2024-02-21-allvarligt-omvarldslage-praglar-hoten-mot-sverige.html>

Säkerhetsskyddslag (2018:585). (2018). Tillgänglig online: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/sakerhetsskyddslag-2018585_sfs-2018-585

Sveriges Riksbank. (2023). *Kostnader för betalningar i Sverige*. Riksbanksstudie. Tillgänglig online: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/riksbanksstudie/svenska/2023/riksbanksstudie-kostnader-for-betalningar-i-sverige.pdf>

Sveriges Riksbank (2024). *Avveckling i centralbankspengar utifrån ett finansiellt stabilitetsperspektiv*. Tillgänglig online: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/ekonomiska-kommentarer/webbrapport---pdf-dokument/2024/240220/avveckling-i-centralbankspengar-utifran-ett-finansiellt-stabilitetsperspektiv.pdf>

Sveriges Riksbank. (2024). *Banks' costs for providing payment services*. Staff Memo. Tillgänglig online: <https://www.riksbank.se/globalassets/media/rapporter/staff-memo/engelska/2024/banks-costs-for-providing-payment-services.pdf>

Sveriges Riksbank. (2024) *Betalningsrapporten 2024*. Tillgänglig online: <https://www.riksbank.se/sv/betalningar--kontanter/sa-betalar-svenskarna/betalningsrapport--2024/>

Sveriges Riksbank. (2024) *Den svenska finansmarknaden 2024*. Tillgänglig online: <https://www.riksbank.se/sv/press-och-publicerat/publikationer/den-svenska-finansmarknaden/den-svenska-finansmarknaden-2024/>

Sveriges Riksbank. (2024). *Finansiell Stabilitet 2024:1*. Tillgänglig online:

<https://www.riksbank.se/sv/finansiell-stabilitet/finansiell-stabilitetsrapport/2024/finansiell-stabilitetsrapport-20241/>

SVERIGES RIKSBANK

Tel 08 - 787 00 00

registratorn@riksbank.se

www.riksbank.se

PRODUKTION SVERIGES RIKSBANK)